

Børnesamtaler

- i et børneperspektiv

Institut for Socialrådgiveruddannelse
Københavns Professionshøjskole

Mig og Min Plejefamilie er
Støttet af:

TrygFonden

**DEN A.P. MØLLERSKE
STØTTEFOND**

Et projekt under:

NUBU

Nationalt center for
forskning i udsathed
blandt børn & unge

Huset af:

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE **KP**

Børnesamtaler

- i et børneperspektiv

Charlotte Bredahl Jacobsen
Kresta Munkholt Sørensen
Fransiska Mannerup
Pernille Bischoff

Forfattere

Charlotte Bredahl Jacobsen
Kresta Munkholt Sørensen
Fransiska Mannerup
Pernille Bischoff

Udvikler

Cecilie Koustrup

Illustrationer

René Birkholm

Kontakt og adresse

Københavns Professionshøjskole
Institut for Socialrådgiveruddannelse
Det Pædagogiske og Samfundsfaglige Fakultet
Kronprinsesse Sofies Vej 35
2000 Frederiksberg.

Henvendelser vedrørende pjecen rettes til Kresta Munkholt Sørensen
krms@kp.dk

Projekt Mig og Min Plejefamilie er et projekt under Nationalt Videnscenter om Udsatte Børn og Unge, NUBU. Du kan finde projektets publikationer under www.NUBU.dk i takt med, at de udgives. Projekt Mig og Min Plejefamilie er støttet af Trygfonden og Den A.P. Møllerske Støttefond.

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne publikation eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og Copy-Dan. Enhver anden udnyttelse er, uden udgiverens og forfatterens skriftlige samtykke, forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug for anmeldelse.

© 2022, Københavns Professionshøjskole, samt forfatterne.

ISSN: 1397-7725

ISBN: 978-87-93894-31-0

E-ISBN: 978-87-93894-32-7

Tidsskriftserie nr.: 24

FORORD

Pjecens tilblivelse

Der findes en omfattende litteratur og lovgivning om børns ret til udvikling, læring og trivsel såvel som ret til at blive hørt. Der findes ligeledes en række metoder til at tale med børn, som socialrådgivere undervises i. Mange er oprigtigt optagede af at lade børn komme til orde. Vi, der er med i projektet Mig og Min Plejefamilie, er ingen undtagelse.

I projekt Mig og Min Plejefamilie afprøver otte kommuner en ny måde at følge op på plejebragte børns læring og trivsel. Som led i projektet har vi ønsket at inddrage børns stemmer og meninger, og derfor har vi inviteret børn i alderen 10 til 13 år til at deltage i en række børnepaneller.

I vores børnepanel mødes de samme fire til seks børn tre gange. Børnene giver – som eksperter på børneliv i pleje – deres mening til kende om en række emner heriblandt børnesamtaler. På den måde hjælper de os i projekt Mig og Min Plejefamilie til at få nye perspektiver på børn og børneliv som anbragt. De perspektiver tager vi tilbage til deltagerne i projekt Mig og Min Plejefamilie, så vi kan forbedre de måder at følge børns læring og trivsel, som vi arbejder med.

Pjecens målgruppe

Vi vil gerne dele det, vi lærer af børnene, med andre end projektets deltagere, og derfor har vi skrevet denne pjece. Vi håber, at den kan skabe refleksion blandt de studerende på socialrådgiveruddannelserne og de praktikere i kommunerne, der er optagede af at udvikle bedre børnesamtaler.

God fornøjelse med læsningen!

INDLEDNING

En pjece om børnesamtaler

Den kommune, der anbringer et barn i pleje, har tilsyn med barnet. Det betyder, at kommunen skal sikre sig, at hjælpen fortsat opfylder sit formål. Kommunen skal samtidig være opmærksom på, om der er behov for at yde andre former for hjælp til barnet. Det skal sagsbehandleren blandt andet gøre ved at mødes og tale med barnet mindst to gange om året (som reglerne er nu). Møderne tager udgangspunkt i den handleplan, der blev udarbejdet i forbindelse med anbringelsen, og samtalen skal så vidt muligt finde sted uden tilstedeværelse af plejefamilien. Det kan du læse mere om i serviceloven § 70, stk. 2 og § 148.

Så langt så godt. Men hvordan oplever børnene det, der foregår? Det kan du læse om i denne pjece.

Pjecen er skrevet af voksne fra projekt Mig og Min Plejefamilie på baggrund af et samarbejde med børn, som lever i plejefamilier. Over tre lørdage har børnene fortalt om og diskuteret deres meninger og tanker om børnesamtalen sammen med os.

Børnenes stemmer – hvad kan voksne bruge dem til? Samtalerne med børnene har fået os som arrangører af børnepanelerne til at reflektere over, hvad det er for et rum, vi giver til børn, når vi inviterer dem til en børnesamtale. De refleksioner vil vi gerne dele med jer. Måske kan I også bruge dem til at tænke ud af boksen og finde nye måder at samarbejde med børn på, som er bedre for børnene? Måske vil børnene have glæde af, at vi gentænker det, vi tror, vi kender og ved?

Når man spørger børn om deres ærlige mening, siger de ikke altid det, som man helst vil høre. Desto vigtigere er det at tage det alvorligt. Børnene beder ikke om små ting, som sagsbehandler kan gøre bedre i samtalen. De stiller spørgsmål ved selve samtalen. Tager vi dem alvorligt, skal vi altså turde gentænke børnesamtalen mere radikalt.

Pjecens indhold

Over de næste atten sider præsenterer vi børnenes perspektiver i ord og billeder. I det sidste kapitel lægger vi op til refleksionsspørgsmål på baggrund af børnenes perspektiver. Desuden har vi i kort form opsummeret børns juridiske rettigheder i forbindelse med børnesamtalen.

VED DU, HVEM VI ER?

Vi er HELT ALMINDELIGE BØRN. Vi spiller fodbold, rider på heste eller spiller musik. Vi går i skole. Vi gør alt det, som 10 til 13-årige børn nu gør.

Vi er børn med MANGE nære voksne i vores liv. Der er mor og mors familie, far og fars familie, plejefamilien, som vi bor i nu. Vi har søskende, plejesøskende og papsøskende: Nogle bor vi med, nogle har vi samvær med. Nogle er flyttet hjemmefra. Nogle ser vi næsten ikke, andre slet ikke.

Nogle af os har boet i en plejefamilie, så længe vi kan huske. Andre af os er flyttet til en plejefamilie, mens vi gik i skole. Vi er forskellige på mange måder, men én ting har vi til fælles: Mindst en gang hvert halve år kommer en sagsbehandler fra kommunen og taler med os.

Og når sagsbehandler kommer, bliver vi mindet om, at det er kommunen, der bestemmer, hvor vi skal bo, og at vi nu bor i vores plejefamilie. På den måde bliver vi pludselig SÆRLIGE BØRN. Nogle af os kan blive meget bekymrede, fordi børnesamtalen med sagsbehandleren minder os om, at kommunen også kan ændre på vores hverdag: Hvor vi skal bo? Hvem vi skal se? Hvor tit og hvor længe?

NÅR SAGSBEHANDLER KOMMER PÅ BESØG

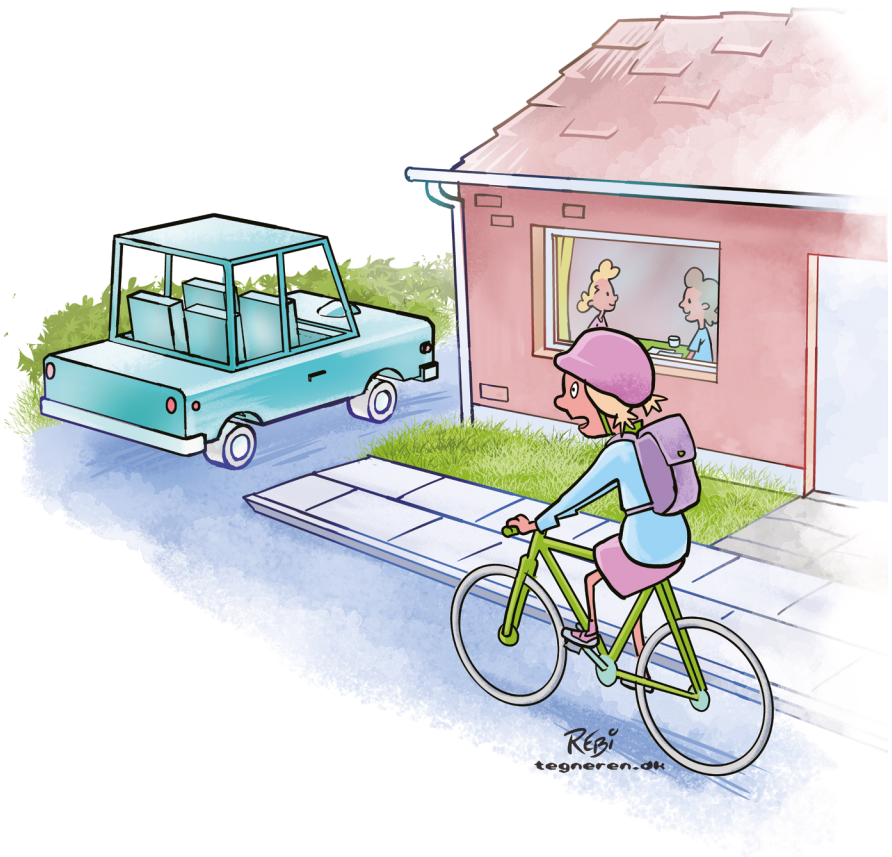
Vi ved godt, at sagsbehandleren skal komme, fordi vi bor i en plejefamilie, og fordi hun skal vide, om vi har det godt. Men hvad gør hun egentlig? Det er uklart for de fleste af os.

Nogle gange kommer der en anden, og så skal vi også være hjemme, fordi det handler om os. Så behøver vi ikke komme i skole. Det er det gode ved det.

Nogle gange kan hun også komme hjem til en og hjælpe med, at man kommer op og afsted i skole.

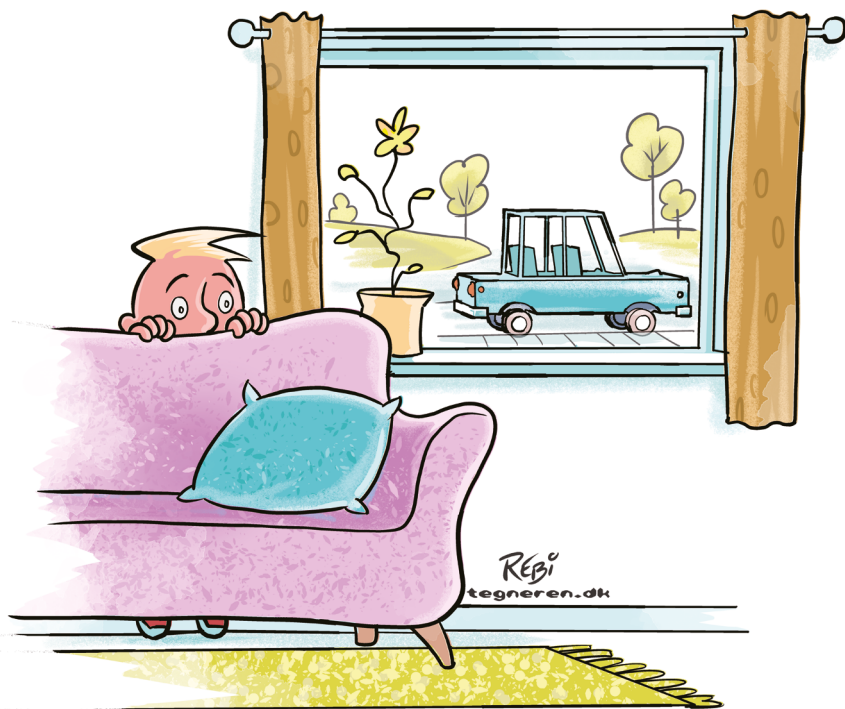
Det kan være svært helt at regne ud, hvem der er hvem, og hvem der helt præcis gør hvad, og mange gange er det en ny, vi ikke kender, som kommer. Et er dog sikkert:

Vi har ikke lyst til at tale med hende!

"Nogle gange når jeg kommer hjem fra skole, så holder der en fremmed bil i indkørslen. "Åh, bare det er en af plejemors venner", tænker jeg, men nej, det er selvfølgelig sagsbehandler..."

Mange af os bryder os IKKE om, når sagsbehandler kommer på besøg. Nogle af os får det at vide af vores plejeforældre i god tid i forvejen. Så kan vi tale med vores plejeforældre, om der er noget, vi har lyst til at fortælle sagsbehandler. Andre af os får det først at vide i sidste øjeblik, fordi vi bliver så bekymrede, når vi får at vide, at sagsbehandleren skal komme.

DER ER MANGE FORSKELLIGE VOKSNE,
SOM KOMMER, NÅR MAN BOR I EN
PLEJEFAMILIE. HVOR MANGE VOKSNE,
MAN IKKE KENDER, SKAL MAN TALE
FORTROLIGT MED?

SAMTALER, VI IKKE BESTEMMER OVER

Vi bestemmer ikke, hvad vi skal tale om i samtalerne med sagsbehandleren. Det er hende, der bestemmer. Vi har heller ikke et behov for at dele noget med hende.

Hvis de siger, vi skal svare på nogle spørgsmål eller et spørgeskema, så gør vi det. Det er de voksne, der bestemmer, og nogle gange er vi ligeglade og svarer bare. Men det er ikke alt, vi har lyst til at svare på. Så svarer vi "Det ved jeg ikke", selvom vi godt ved det, eller også svarer vi bare, at det går fint. Vi har bare ikke lyst til at fortælle hende det. Der kan ligge mange forskellige ting bag, at vi ikke har lyst til at svare. For det meste er det fordi, at spørgsmålene går tæt på noget, som er svært for os. Og hun behøver ikke at blande sig i alt.

Nogle af os kan tale med vores plejeforældre om, at der er spørgsmål, vi ikke har lyst til at svare på, og så forstår de det godt. Hvis vi alligevel gerne vil have sagsbehandler til at vide det, så kan vi nogle gange fortælle det til vores plejemor eller plejefar. Så kan de fortælle det videre.

Der kommer tit en ny sagsbehandler, og de spørger altid om det samme. Derfor svarer vi også tit bare det samme. De skriver jo alligevel ned, så det ville være rart, hvis de gav det videre til de nye, så man ikke behøvede svare på det samme igen og igen.

Nogle gange misforstår sagsbehandlerne tingene og gør ting, som vi ikke vil have. For eksempel i forhold til om og hvordan vi skal se vores forældre.

DET HANDLER TIT OM
MIG. HVAD TROR DU,
SAMTALEN VILLE HANDLE
OM, HVIS DET VAR MIG,
DER STILLEDE SAGSBE-
HANDLER SPØRGSMÅL?

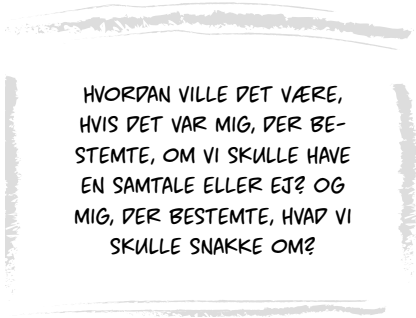

"De kan da godt spørge, men jeg svarer måske ikke på det, jeg ikke har lyst til at svare på. Hvis de for eksempel spørger, om jeg hjælper andre i skolen, når de er kede af det. Det gider jeg ikke svare på. For de andre i skolen gider jo ikke have min hjælp".

Vi bestemmer EN ting - nemlig at vi skal spille UNO!

Det er det eneste, vi bestemmer. Vi har aftalt, at vi skal spille hver gang, men nogle gange kommer der en sagsbehandler, som ikke har tid. Hun skal skynde sig videre for at nå et andet møde. Så skylder hun altså et spil næste gang.

Spillet er for sjov. Men det er ikke kun for sjov. For det handler også om, om der er plads til det, som vi gerne vil.

HVORDAN VILLE DET VÆRE,
HVIS DET VAR MIG, DER BE-
STEMTE, OM VI SKULLE HAVE
EN SAMTALE ELLER EJ? OG
MIG, DER BESTEMTE, HVAD VI
SKULLE SNAKKE OM?

Og det handler om, om man kan stole på de voksne. Holder de, hvad de lover? Eller er deres egne ting vigtigere end det, som vi gerne vil?

Rebi
tegnereen.dk

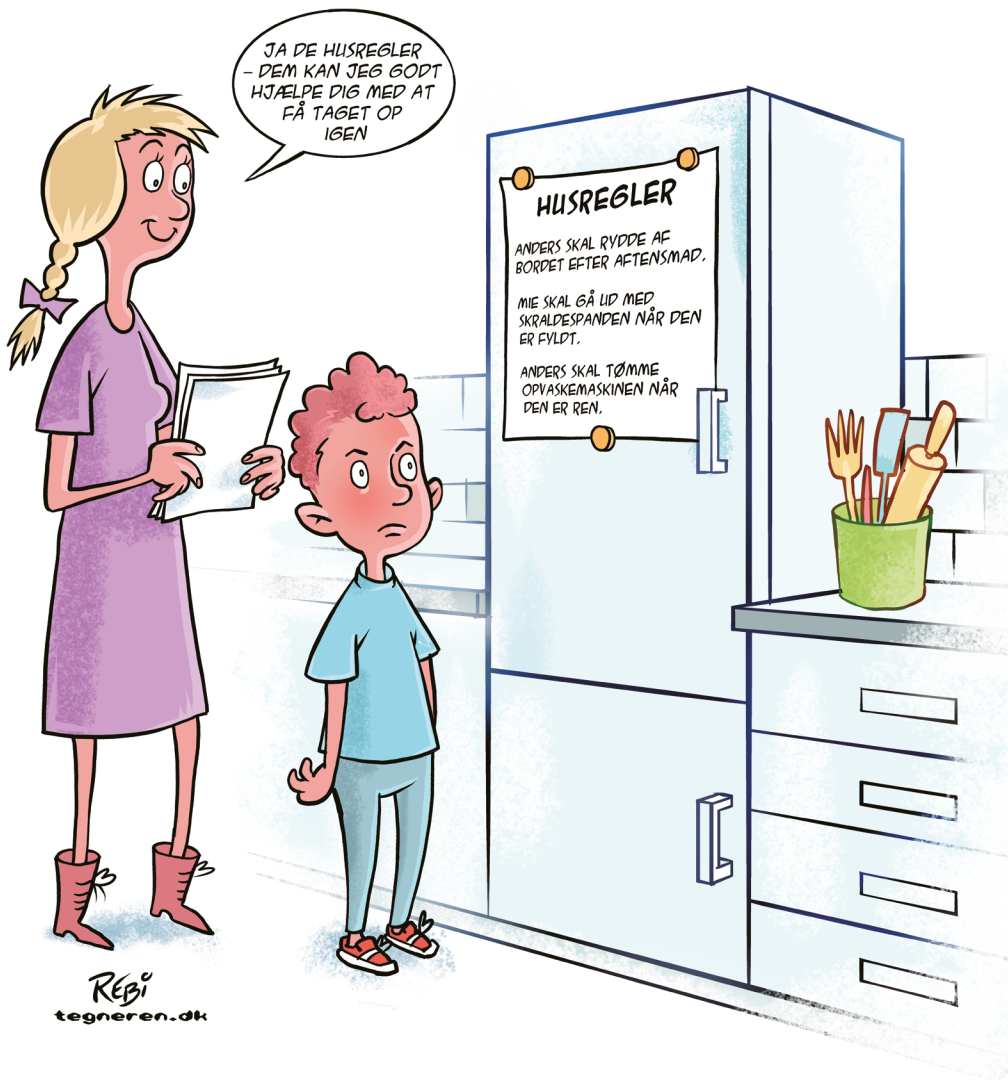
HVAD KAN MIN SAGSBEHANDLER HJÆLPE MIG MED?

Vi synes ikke, sagsbehandlere hjælper, de snakker bare. De skriver ned og snakker. De hjælper ikke. De er lidt ligeglade faktisk. Vi ville ønske, at sagsbehandlerne ikke var ligeglade med os, og at de hjalp lidt mere...

Det kunne være godt, hvis sagsbehandlere kunne hjælpe med at ændre på nogle af reglerne i plejefamilien – dem vi ikke er glade for.

Hvis vi skal tale med sagsbehandler, vil vi tale ALENE!

Vi vil gerne tale alene med sagsbehandleren, for så har man lidt mere frihed til at sige, hvad man har på hjerte. Det er altså svært at fortælle, hvordan vi har det med vores plejeforældre, når plejeforældrene sidder lige ved siden af.

JA DE HUSREGLER
- DEM KAN JEG GODT
HJÆLPE DIG MED AT
FÅ TAGET OP
IGEN

HUSREGLER
ANDERS SKAL RYDDE AF
BORDET EFTER AFTENS MAD.
MIE SKAL GÅ LID MED
SKRALDESPANDEN NÅR DEN
ER FVLDT.
ANDERS SKAL TØMME
OPVASKEMASKINEN NÅR
DEN ER REN.

Rebi
tegneren.dk

MÅ VI BEDE OM NOGET PRIVATLIV, TAK!

Sagsbehandlerne stiller tit nogle rigtig dårlige spørgsmål.

Der kommer hele tiden nye sagsbehandlere, og de spørger om det samme hele tiden. De spørger for eksempel "Hvem leger du med i skolen?", Eller "Hvordan har du det med dine rigtige forældre?". Det er NO GO! De spørger om rigtig mange ting, som vi ikke har lyst til, at de skal blande sig i.

Nogle gange går de bare ind på ens værelse uden at banke på.

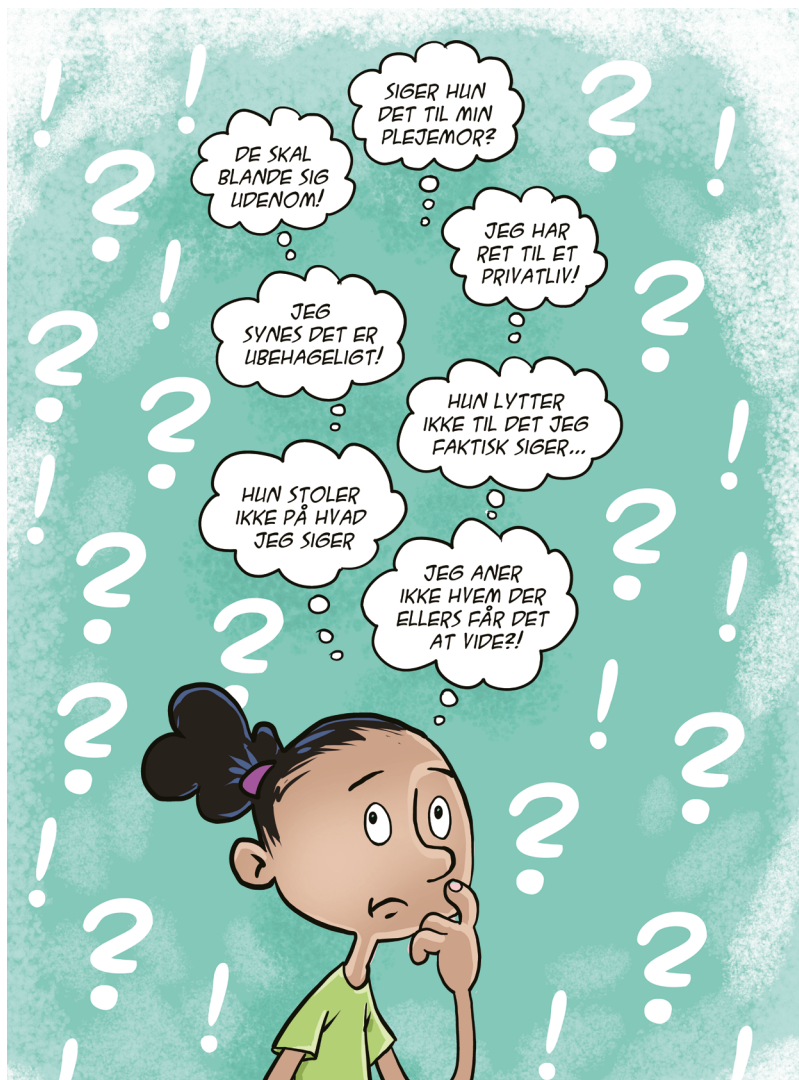
Vi vil gerne bede om noget privatliv. Det er ikke alt, vi har lyst til at dele. Nogle gange har man ting, som man gerne vil have lov til at beholde for sig selv.

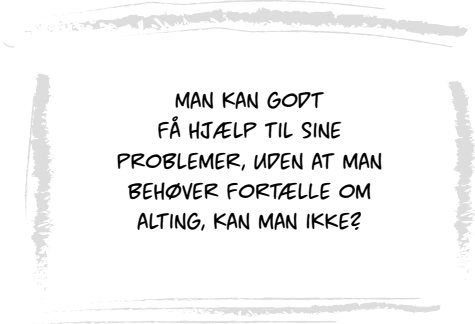
Vi vil også gerne have noget privatliv i vores plejefamilier. Behøver de vide, hvem vi taler med? Eller prøve at læse med på vores telefoner, når vi sidder og skriver med nogen?

BEHØVER MAN AT FORTÆLLE
ALTING RESTEN AF ENS LIV,
FORDI MAN EN GANG HAR HAFT
BRUG FOR HJÆLP?

DET KAN VÆRE SVÆRT AT GENNEMSKUE, HVEM DET GÅR VIDERE TIL, NÅR VI FORTÆLLER NOGET. HVEM LYTTER MED?

MAN KAN GODT
FÅ HJÆLP TIL SINE
PROBLEMER, UDEN AT MAN
BEHØVER FORTÆLLE OM
ALTING, KAN MAN IKKE?

HVEM SKAL SÅ SPØRGE DIG, OM DU HAR DET GODT?

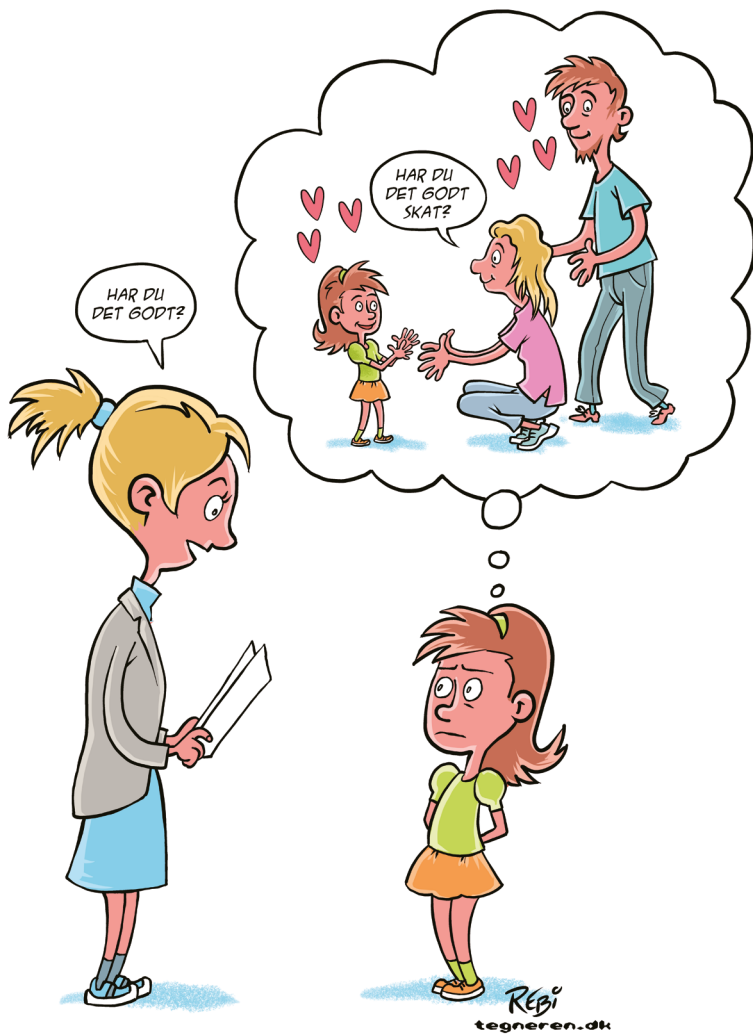
Hvis vi har problemer, så vil vi ikke sige det til sagsbehandler! Vi kender hende jo ikke.

Vi vil sige det til en god ven. Måske en kæreste. Måske vores mor eller far. Måske en søskende i plejefamilien eller en plejeforælder. Hvis der er problemer i skolen, kan vi måske tale med en lærer om det. Måske. Det vigtige er, at I forstår, at vi taler fortroligt med mennesker, som vi er tæt på og har et fortroligt forhold til i hverdagen. Vi taler om vores problemer med de mennesker, som vi godt kan lide at snakke med, og som vi ser meget.

Min mor ved bedst, hvordan jeg har det.

Hvis man har nogle problemer, kan det være godt at snakke med sin far eller mor om det, hvis de også har nogle af den samme slags problemer. De forstår en bedre.

Hvis det var min mor eller far, som skulle spørge, så kunne jeg måske få lov at se dem noget mere?

● Jeg ønsker mig:

At sagsbehandler stode mere på, hvad jeg sagde...

● At sagsbehandler var mere på vagt, hvis jeg havde det dårligt. Det kan være svært at udtrykke sig som barn...

At sagsbehandler var en, som kunne gøre noget, så det blev bedre oppe i skolen, hvis det går dårligt...

● Det er vigtigt med skolen, for det er jo der, vi er hver dag. Hun må gerne hjælpe os, hvis vi har det psykisk dårligt i skolen. Men det gør hun ikke rigtigt nu...

● Det ville være dejligt, hvis en sagsbehandler var en, som kunne trøste børnene...

REFLEKSIONSSPØRGSMAÅL PÅ BAGGRUND AF BØRNEENES PERSPEKTIVER

Børnenes perspektiver giver anledning til en række refleksions-spørgsmål, som kan bruges af praktikere, undervisere og studerende.

- **Hvordan kan børnesamtalen blive mere på børnenes præmisser?**
Sagsbehandler planlægger børnesamtaler efter kravene i det løbende tilsyn i et interval på seks måneder. Hvordan forener man det med børnenes behov for en samtale, når børnene tænker, de har behovet?
- **Hvordan skabes en relation mellem børnene og deres sagsbehandler?**
Hvordan sikrer vi, at børnene kender dem, de skal tale med? Kan vi gøre noget for at mindske antallet af sagsbehandler-skift?
- **Hvordan skal man som sagsbehandler handle på et 'nej'?**
Hvilke andre måder kan sagsbehandlerne få viden om børnenes trivsel og læring på, når børnene ikke har lyst til at tale med dem?
- **Hvordan får vi fortalt børnene om deres rettigheder på den bedste måde?**
Hvordan sikrer sagsbehandlerne, at børnene ved, hvad indholdet af en børnesamtale kan være, så de ved, hvad de tager ja og nej til? Hvordan hjælper man som sagsbehandler

børnene til at forstå, hvad det er for et system, de er en del af, og hvad det system indebærer?

- **Hvordan får børnene medbestemmelse i forhold til samtalen?**

Hvordan kan børnene sætte dagsordenen for en børnesamtale? Kan børn være med til at bestemme hvor, hvornår og hvordan samtalen skal foregå, og ikke mindst hvor længe den skal vare? Har børnene ønsker til, hvad der skal ske i samtalen?

- **Skal en børnesamtale være en bred udspørgen til alle aspekter af barnets liv?**

Hvordan sikrer sagsbehandlerne, at børnenes integritet og grænser ikke bliver overskredet, når de spørger ind til, hvordan barnet har det?

- **Hvis børnene ikke vil fortælle deres sagsbehandler, hvis de har problemer, hvordan får sagsbehandler så viden at handle på?**

Hvordan sikrer vi, at børnene får fortalt til relevante voksne, hvis de har problemer? Hvordan sikrer vi, at sagsbehandler får den viden, de behøver for at kunne hjælpe børnene?

JURIDISKE RETTIGHEDER

Børnenes fortællinger skal tænkes sammen med deres rettigheder. Nedenfor tydeliggøres børnenes processuelle rettigheder i mødet med kommunen. Disse kan også formuleres som pligter for kommunen. Rettighederne og pligterne findes som overordnede principper, men de allerfleste kan læses i konventioner eller love.

- **Børns ret til at give udtryk for deres synspunkter**

Ifølge **Børnekonventionens artikel 12** har børn ret til at give udtryk for deres synspunkter. Børn har også krav på, at synspunkterne respekteres under hensyn til børnenes alder og modenhed. De rettigheder, der gælder for alle borgere i Danmark, gælder også for børn. Nogle gange varetages rettighederne af forældrene, men børn har også i mange situationer det, der kaldes selvstændig eller delvis selvstændig partsstatus, som hænger sammen med barnets alder. Det er særligt relevant i sager, hvor børn er anbragt i pleje.

- **Børns ret til at medvirke**

Når børnene fortæller, at de ikke bestemmer over samtalerne, at de føler sig misforstået, og at de ikke har lyst til at sige noget, så handler det om *dialogprincippet* i **retssikkerhedsloven § 4** og kommunens pligt til at sørge for, at sagsbehandlingen tilrettelægges, så børnene kan medvirke. Det handler også om **forvaltningslovens** regler om aktindsigt, parts høring, begrundelse og klagevejledning. Normerne for god

forvaltningsskik får også betydning blandt andet i forhold til, hvordan møderne og sagsbehandlingen tilrettelægges ud fra børnenes alder og modenhed.

For at børnene kan få indblik i, forstå og bruge deres rettigheder, skal de også kende dem. Her bliver *vejledningspligten* vigtig. Sagsbehandleren skal sikre sig, at børnene forstår formålet med mødet, hvad det de taler om, skal bruges til, om det skrives ned, hvem der kan se det mv., og helt generelt at børnene bliver vejledt om deres rettigheder, når det er relevant. Vejledningspligten følger af **retssikkerhedsloven § 5**, **forvaltningsloven § 7** og af god forvaltningsskik.

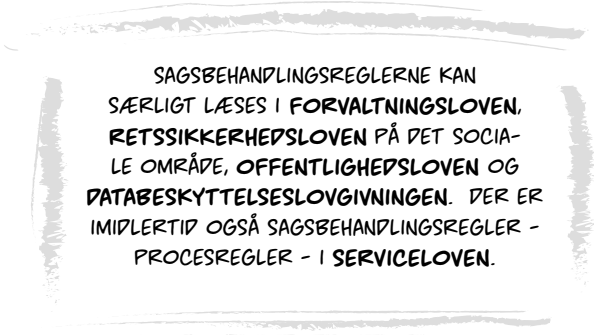
- **Børns ret til ikke at ville tale**

Når børnene fortæller, at de gerne vil have noget *privatliv*, så er det også en rettighed, der skal respekteres. Det følger af **børnekonventionens artikel 16** og er også et generelt princip i dansk ret. Når børn siger, de ikke har lyst til at tale med sagsbehandleren, er det faktisk også en ret, de har. Hvis de bliver stillet spørgsmål, de ikke vil tale om, har de ret til at lade være med at svare. De må ikke tvinges, men sagsbehandleren må og skal vejlede om, hvorfor det kan være vigtigt, at de svarer på spørgsmålene, og hvad det betyder, hvis de ikke svarer. Sagsbehandleren skal på den anden side også sørge for kun at spørge om de ting, som er relevante for sagsbehandlingen. Det følger af *oplysningsprincippet* i **retssikkerhedsloven § 10**.

Vi har her kun beskrevet hovedbestemmelserne, og vi henviser derfor også til Socialstyrelsen, som har udarbejdet tekst og film om børns rettigheder i plejefamilien¹ og til Børnerådet, der ligeledes har udarbejdet en pjece med gode råd til fagfolk om børns

rettigheder².

Med børnenes fortællinger håber vi at have skabt lyst til faglig refleksion og (gen)besøg af de vigtige metoder og sagsbehandlingsregler, som socialt arbejde med børn bygger på. Det er vigtigt, så vi alle kan være med til varetage børnenes retssikkerhed. Det gælder både under tilrettelæggelsen af samtalerne, i gennemførelsen og i de efterfølgende sagsbehandlingsskridt.

SAGSBEHANDLINGSREGLERNE KAN
SÆRLIGT LÆSES I FORVALTNINGSLOVEN,
RETSSIKKERHEDESLØVEN PÅ DET SOCIA-
LE OMRÅDE, OFFENTLIGHEDSLØVEN OG
DATABESKYTTELSESLØVGIVNINGEN. DER ER
IMIDLERTID OGSÅ SAGSBEHANDLINGSREGLER -
PROCESREGLER - I SERVICELOVEN.

1. <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/rettigheder/plejefamilie>

2. https://www.boerneraadet.dk/media/206504/BRD_Gode_raad_Web_enkelt sider-inkl_tag-ud.pdf

Personerne bag

Charlotte Bredahl Jacobsen er projektleder på projekt Mig og Min Plejefamilie og uddannelsesleder på Københavns Professionshøjskole, Institut for Socialrådgiveruddannelse.

Kresta M. Sørensen er forsker på projekt Mig og Min Plejefamilie og ansat som lektor på Københavns Professionshøjskole, Institut for Socialrådgiveruddannelse.

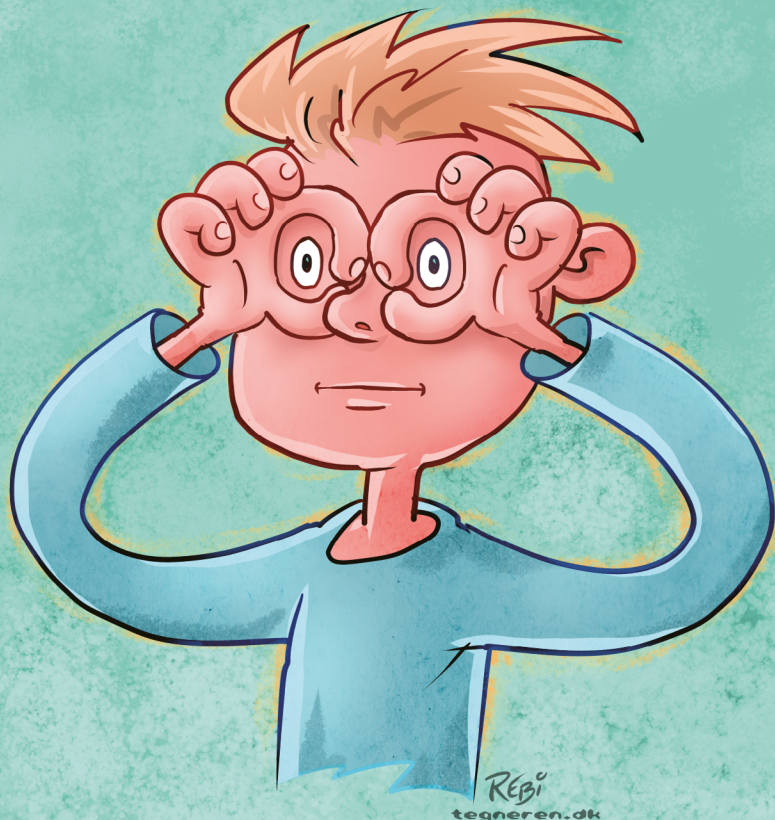
Fransiska Mannerup er studentermedhjælper på projekt Mig og Min Plejefamilie. Hun har en bachelor i kommunikation, er selv vokset op i en række plejefamilier og er bestyrelsesmedlem i De Anbragtes Vilkår.

Pernille Bischoff er jurist på projekt Mig og Min Plejefamilie og er ansat som adjunkt på Københavns Professionshøjskole, Institut for Socialrådgiveruddannelse.

Cecilie Koustrup, som er udvikler på pjecen, er antropologistuderende, studentermedhjælper på projekt Mig og Min Plejefamilie, og desuden søster til flere børn i pleje.

René Birkholm er illustrator og har tegnet tegningerne til pjecen. Læs mere og kontakt René via hjemmesiden: tegneren.dk

Du kan kontakte os via mail til info@NUBU.dk eller krms@kp.dk

Institut for Socialrådgiveruddannelse

ISSN: 1397-7725

ISBN: 978-87-93894-31-0

E-ISBN: 978-87-93894-32-7